Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inuluĭ Nr. 30.
Inserate maĭ primescŭ în Viena *R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg;* în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat;* în Frankfurt: *G. L. Daube;* în Hamburg: *A. Steiner.*
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ maĭ dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ 30)

„Gazeta" ese în fiă-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inuluĭ Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtu abonamentele câtu şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 162.—Anulŭ LVI. Braşovŭ, Duminecă, 25 Iulie (6 Augustŭ) 1893.

Pădiţi scólele!

Braşovŭ, 24 Iulie st. v.

In mijloculŭ luptelorŭ amărîte contra prigonitorilorŭ noştri abia mai avemŭ rĕgazŭ a ne gândi şi la sórtea presentă şi viitóre a şcólelorŭ nóstre, carĭ suntŭ atâtŭ de cumplitŭ amenințate în tóte interesele, ba chiar în esistenţa lorŭ.

Ce facemŭ cu şcólele nóstre? Cum ne gândimu şi cum ne pregătimŭ de a ridica în jurulŭ lorŭ stavile, ca sĕ nu le înece potopulŭ maghiarisării. Ce mai lucréză şi ce mai întreprindŭ Episcopii noştri cu consistoriile lorŭ în cestiunea şcólelorŭ nóstre confesionale, carĭ prin votarea legii pentru regularea salarielorŭ învĕţătoresci au întratŭ într'unŭ nou stadiu fórte periculosŭ? Ce se întêmplă cu şcólele nóstre din regiunile cele mai espuse maghiarisării?

Acestea suntŭ totŭ întrebărĭ de cea mai mare însemnătate pentru noi.

In politica cea mare scimŭ bine cum stămŭ cu Ungurii. Scimŭ şi aceea că ei nu se vorŭ da înderĕtŭ cu una cu două, nu se vorŭ lĕpăda de bunăvoiă de planurile lorŭ de maghiarisare. Pentru aḑi dér, n'avemŭ nicĭ o speranţă într'o schimbare a stărilorŭ dela noi. Datoria nóstră este sĕ lucrămŭ pentru ca sĕ se facă acéstă schimbare, însĕ pe când ne construimŭ şanţurile dindĕrĕtulŭ cărora sĕ putemŭ lua odată cu asaltŭ posiţiunea cea mare şi hotărîtóre pentru noi, nu trebue sĕ uitămŭ de micele posiţiunĭ, ce le stăpânimŭ încă şi carĭ suntŭ în periculŭ de a fi scăpate una după alta de duşmanii limbei şi ai culturii nóstre.

Aceste posiţiunĭ micĭ dér fórte hotărîtóre pentru tăria oştirei nóstre combatante suntŭ în primulŭ rêndŭ şcólele nóstre românescĭ, de carĭ vorbimŭ.

Publicămŭ mai josŭ o dare de sémă amĕnunţită asupra situaţiunei şcólei române confesionale din Nirŭ-Adonŭ, comitatulŭ Sabolciu, scrisă de unulŭ din bravii învĕţătorĭ românĭ de acolo. Scimŭ din raporturile, ce s'au publicatŭ în tóte foile nóstre câtŭ de ameninţatŭ este acestŭ postŭ espusŭ alŭ culturei nóstre românescĭ, câtŭ de ameninţaţĭ în naţionalitatea lorŭ suntŭ chiar şi locuitorĭ românĭ ai acelei comune din partea şovinismului violentŭ alŭ Maghiarilorŭ din Sabolciu.

De câţiva anĭ de ḑile învĕţătorii românĭ din Nirŭ-Adonŭ, scolarii lorŭ şi părinţii acestora suntŭ şicanaţĭ şi maltrataţĭ în chipulŭ celŭ mai revoltătorŭ de autorităţile administrative ale comitatului Sabolciu. Lucru tristŭ, durerosŭ şi surprinḑĕtorŭ totodată.

Scóla română din Nirŭ-Adonŭ este scólă confesională supusă autorităţii bisericescĭ a diecesei unite de Oradea mare. După legile scolare unguresci scólele confesionale stau sub conducerea bisericilorŭ, ce le şusţinŭ şi nicĭ autorităţile administrative, nicĭ vr'o altă autoritate n'are dreptulŭ de a se amesteca în afacerile lorŭ. Cum se póte întêmpla dér, ca în Nirŭ-Adonŭ sĕ se facă stăpânĭ peste scóla română fisolgăbirĕulŭ cu viceşpanulŭ şi fişpanulŭ comitatului? Cum a fostŭ cu putinţă, ca o comisiă anume trimésă de comitatŭ sĕ-şĭ aróge dreptulŭ de a dispune, de a judeca şi amenința în acéstă scólă, unde n'are sĕ poruncéscă decâtŭ părintele-directorŭ, dascalii şi mai marii lorŭ?

Ne-a surprinsŭ multŭ şi ne-amŭ minunatŭ, că impinteneţii dela varmeghia din Sabolciu se plimbă cu căciula în capŭ prin lăcaşulŭ modestŭ alŭ culturei române din Nirŭ-Adonŭ, spăriândŭ copiiĭ cum sparie ciuhele pasĕrile, insultândŭ şi maltratândŭ pe învĕţătorĭ şi căşunândŭ cu ameninţările lorŭ crude poporului românŭ de acolo cea mai mare amărăciune.

Nu s'a aflatŭ nimenĭ sĕ-i dea afară?

Décă preotulŭ şi dascălii n'au cutezatŭ sĕ facă acésta, de ce nu a săritŭ în ajutorulŭ lorŭ consistoriulŭ din Oradea-mare şi Episcopul, dândŭ cu piciorulŭ în pĕmêntŭ şi oprindŭ odată pentru totdéuna, ca şcóla din Nirŭ-Adonŭ sĕ fiă încălcată de agenţii maghiarisării brutale din Sabolciu, carĭ n'au ce căuta acolo! Atuncĭ nu le-arŭ fi mai venitŭ poftă acestorŭ cuceritorĭ caraghioşĭ moderni de a năvăli asupra bieţilorŭ Românĭ din Nirŭ-Adonŭ şi asupra şcólei lorŭ strigândŭ şi urlândŭ, că-sŭ Ungurĭ şi că de aceea n'au la ce sĕ mai învețe românesce.

Repetămŭ, este ceva de spăriatŭ, când ne gândimŭ cum au putută maghiarisatorii Sobolciului sĕ abuseze astfeliu de puterea lorŭ în Nirŭ-Adonŭ, fără ca măcarŭ odată sĕ li-se ḑică unŭ: „dă-te la o parte", orĭ „p'aci ţi-e drumulŭ!".

De multŭ se totŭ spune, că afacerea şcólei române din Nirŭ-Adonŭ o-a luat'o în mână consistoriulŭ din Oradea. Ce a făcutŭ cu ea? De ce nu pune odată capĕtŭ nemernicelorŭ atacurĭ ale organelorŭ administrative, carĭ după lege n'au nicĭ o îndreptăţire de a se amesteca în afacerile şcólei confesionale, cu atâtŭ mai puţinŭ au dreptulŭ de a face investigaţii şi de-a agita pentru ideile lorŭ nebune?

Cestiunea şcólei dela Nirŭ nu este numai o cestiune locală, ci este de însemnătatea cea mai mare generală. Şi cea mai mică slăbiciune a autorităţilorŭ competente bisericescĭ-şcolastice în acéstă cestiune s'ar rĕsbuna cumplitŭ asupra lorŭ. Unŭ tristŭ casŭ precedentŭ ne oferă maghiarisarea gimnasiului inferiorŭ din Beiuşŭ. Óre s'ajungă lucrurile până acolo, ca sĕ se maghiariseze şi şcólele nóstre poporale confesionale dela Nirŭ? Prea Sfânţia Sa Episcopulŭ şi consistoriulŭ sĕ bage bine de sémă ce facŭ, căcĭ şovăindŭ îşĭ potŭ perde şi poporulŭ credinciosŭ, care este sătulŭ de atâtea încălcărĭ şi fără de legĭ!

CRONICA POLITICA.

— 24 Iulie.

Slovacii au păţit'o, ca şi Românii, ba încă mai rĕu. Li-s'au opritŭ **serbarea**, ce voiau sĕ-o ţină în memoria marelui lorŭ poetŭ **Kollar**, care s'a născutŭ în satulŭ slovacŭ Moşovţe, înainte cu o sută de anĭ. Dér nu s'a mulţumitŭ stăpânirea unguréscă nicĭ cu atâta, ci a opritŭ orĭ-ce adunare slovăcéscă, ba chiar şi petrecerea cu jocŭ, ce era sĕ se facă în ḑilele acestea în Turoţŭ St. Mărtinŭ. In privinţa acésta scrie „Politik": Brutalităţile maghiare au ajunsŭ la culme. Nu-i destulŭ, că o serbare, care nu e politică, ci curatŭ culturală, cum e serbarea lui Kollar, a fostŭ oprită; nu i destulŭ, că au fostŭ oprite chiar şi nevinovatele petrecerĭ cu jocŭ, dér chiar şi ospeţilorŭ privaţĭ li-se face cu neputinţă a petrece între zidurile oraşului, poporaţiunei i-se poruncesce de-a însciinţa pe fiă-care străinŭ aflătorŭ în oraşŭ poliţiei şi cei ce nu vorŭ denunţa pe strĕinĭ suntŭ ameninţaţĭ cu pedepse aspre. Faţă cu aceste fapte despotice trebue sĕ întrebămŭ, décă în adevĕrŭ mai este cu putinţă aşa ceva la finea veacului alŭ 19-lea? Printr'o astfelŭ de procedere nu numai că poporaţiunea se neliniştesce şi iritéză în mĕsură mare, dér se aţîţă printr'ênsa nu numai Slovacii, ci şi celelalte naţionalităţĭ nemaghiare ale Ungariei, carĭ trebue sĕ vêdă, că suntŭ supuşĭ la graţia egemonilorŭ brutalĭ, ca şi Slovacii. Décă îi aducŭ astfelŭ pe Slovacĭ până la desperare, mai póte sĕ se mire cineva, că nu se potŭ încălḑi pentru statulŭ maghiarŭ?

*

Ungurii potŭ fi mândri, căcĭ nu mai este aḑĭ colţŭ de ţéră, în care sĕ nu fiă cunoscutŭ numele lorŭ. Nicĭ Hunii, nicĭ Goţii, nicĭ Avarii, nicĭ Tătarii şi nicĭ alte popóre barbare din evulŭ mediu nu s'au

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS."

Numai una!

Pe umerĭ pletele-i curgŭ rîu —
Mlădie ca unŭ spicŭ de grâu,
Cu şorţulŭ negru prinsŭ în brîu
Atâtŭ îmĭ e de dragă.
Şi când o vĕdŭ îngălbinescŭ;
Şi când n'o vĕdŭ, mĕ 'mbol-
[năvescŭ,
Ér când mergŭ alţii de-o pe-
[ţescŭ,
Vinŭ popĭ de mĕ deslegă.

La vorbă 'n drumŭ trei ceasurĭ
[trecŭ, —
Ea pleacă, eu mĕ facŭ, că plecŭ,
Dér stau în drumŭ şi o petrecŭ
Cu ochii câtŭ e zarea.
Aşa cum e sĕracă ea,
Aşĭ vrea s'o iau! Atâtŭ aşĭ vrea,
Dér ómenĭ rĕi din lumea rea
Imĭ totŭ închidŭ cărarea.

Şi câte vorbe 'mĭ audŭ eu!
Toţĭ fraţii mĕ vorbescŭ de rĕu,
Şi tata-i supĕratŭ mereu,
Ér mama la icóne,
Mătănii bate, ţine postŭ;
Mĕ blastĕmă: „De n'ai fi fostŭ!
Eştĭ unŭ pustiu! Ţi-e capulŭ
[prostŭ
Şi-ţĭ facĭ de capŭ, Ioane."

Imĭ facŭ de capŭ? Dér las'
[sĕ-mĭ facŭ!
Cu traiulŭ eu am sĕ mĕ 'mpacŭ,
Şi eu am sĕ trăescŭ sĕracŭ,
Muncindŭ bătutŭ de rele!
La fraţĭ eu nu cerŭ ajutorŭ,
Că n'am ajunsŭ la mila lorŭ —
Şi facŭ ce vreau! Şi n'am sĕ
[morŭ
De grija sorţii mele.

Mĕ 'ngrópă fraţii mei de viu!
Legatŭ de dênsa, eu sĕ sciu
Că am uritei dragŭ sĕ-i fiu?
Sĕ potŭ, ce nu se póte?
Dér cu pĕmêntulŭ, ce sĕ facĭ?
Şi ce folosŭ de boi şi vacĭ?
Nevasta décă nu ţi-o placĭ,
Le dai în trăsnetŭ tóte!

Orĭ este omŭ, de sila cui
Sĕ-mĭ placă totŭ ce-i place lui?
Aşa omŭ nicĭ Vlădica nu-i
Şi nu-i nicĭ împĕratulŭ!
Sĕ-mĭ cânte lumea câte vrea!
Mi-e dragă una şi-i a mea:
De câtŭ sĕ mĕ desbarŭ de ea
Mai bine-aprindŭ totŭ satulŭ!

George Coşbucŭ.

Muierea cu picioruşulŭ de găină.

Poveste.

Se mai lungiră ḑilele, ér mie-mĭ mai veniră în minte minciunile. Sĕ vĕ mai spunŭ o minciună bună, s'o aveţĭ pe o sĕptĕmână.

A fostŭ odată ca nicĭ odată. A fostŭ unŭ moşŭ şi o babă. Moşu avea nume Têrnăbucŭ, ér baba Cătăluţa. Ei nu aveau copii şi din causa acésta erau tare nĕcăjiţĭ, că nu avea cine sĕ le moştenéscă sĕrăcia.

Dér dragulŭ de Dumneḑeu le făcu şi lorŭ pe voiă, că baba a pornitŭ în altă stare. Când a fostŭ la 6 lunĭ, copilulŭ a începutŭ a plânge în pântecele mamei sale. Se încercà Cătăluţa sĕ-şĭ împace copilulŭ făgăduindu-i câte 'n lună şi în sóre, dér copilulŭ şi mai tare plângea. Atuncĭ Cătăluţa se nĕcăji şi ḑise: „Sĕ dea Dumneḑeu sĕ nu te poţĭ însura, până nu vei lua muierea cu picioruşulŭ de găină."

Copilulŭ îndată tăcu, că veḑĭ bine, cum sĕ nu tacă, când l'a blăstĕmatŭ o muiere bĕtrână, că muierile bĕtrâne dóră sunt curate înaintea lui Dumnedeu.

Trecură 9 lunĭ ca 9 ḑile, şi baba născu unŭ ficiorŭ şi îi puse nume Tănislavŭ; crescea ca din apă şi Têrnăbucŭ se bucura vĕḑêndŭ, că are şi elŭ unŭ copilŭ.... De veţĭ cugeta, că e minciună, căpătaţĭ o palmă bună....

Când ajunsese Tănislavŭ anii de însuratŭ, Térnăbucŭ se cugetà sĕ-lŭ însóre, că nu cumva sĕ móră şi sĕ nu mănânce zamă la nunta ficiorului sĕu. Dér Tănislavŭ nu voia sĕ ia pe alta, fără numai pe muierea cu piciorulŭ de găină, că aşa l'a blăstĕmatŭ Cătăluţa.

Acum se luà Têrnăbucŭ cu bâta după Cătăluţa, că de după gura ei sĕ-i fiă copilulŭ de vorba lumii! Dér décă Tĕrnăbucŭ n'a fostŭ stăpânŭ mai 'nainte, acum era